

ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά το χρονικό διάστημα 18-19.6.2007 ο Ειδικός Επιστήμονας στον Κύκλο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συνηγόρου του Πολίτη, Βασίλης Αναστασόπουλος, πραγματοποίησε επίσκεψη στην Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου, στο κέντρο Κράτησης Μυτιλήνης, καθώς και στο Κεντρικό Λιμεναρχείο Λέσβου. Από τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν, και την ενημέρωση που είχε ο ανωτέρω συνεργάτης Συνηγόρου του Πολίτη, προέκυψαν οι ακόλουθες διαπιστώσεις αναφορικά με τα εξής ζητήματα:

Συνθήκες Κράτησης:

Στην περιοχή Παγανή της Μυτιλήνης λειτουργεί το Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών, δυναμικότητας 300 ατόμων, το οποίο κατά την ημέρα της επίσκεψής μας φιλοξενούσε 28 άτομα και 2 οικογένειες με ανήλικα τέκνα. Το Κέντρο Κράτησης αποτελείται από τρεις μεγάλους θαλάμους με τουαλέτα και ντους καθώς και από 2 διώροφα κλιματιζόμενα containers προορισμένα για οικογένειες και ανηλίκους. Από τους τρεις θαλάμους ωστόσο υπάρχει πια μόνο ο ένας, καθώς από τους υπόλοιπους 2 ο ένας έχει μετατραπεί σε αποθήκη και ο άλλος προορίζεται για χώρο εργαστηρίου για τους αλλοδαπούς, με κονδύλια του προγράμματος EQUAL και σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Υπάρχουν επίσης μία χημική τουαλέτα και ένα ακόμη ντους στον προαύλιο χώρο σε περίπτωση μεγαλύτερης ανάγκης. Η σίτιση των κρατουμένων καλύπτεται από τη Νομαρχία Λέσβου, η οποία την έχει αναθέσει με σύμβαση σε ιδιωτική εταιρεία catering, η οποία καλύπτει πρωινό, μεσημεριανό και βραδυνό γεύμα. Ο καθαρισμός του χώρου έχει επίσης ανατεθεί από τη Νομαρχία Λέσβου σε συνεργείο καθαρισμού. Η φύλαξη του χώρου έχει ανατεθεί σε άνδρες του Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου και υπεύθυνος του Κέντρου έχει οριστεί ο Υποδιοικητής Ασφαλείας της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου.

Οι εγκαταστάσεις του νέου Κέντρου είναι κατ' αρχήν καλές εξασφαλίζοντας στους εκεί κρατούμενους τις αναγκαίες συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης. Το πρόβλημα κυρίως εντοπίζεται στο ότι οι εκεί ευρισκόμενοι αλλοδαποί, οι οποίοι κρατούνται προσωρινά συνεπεία έκδοσης σε βάρος του απόφασης διοικητικής απέλασης σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3386/2005, είναι έγκλειστοι στους θαλάμους τους με μόνη εξαίρεση τον προαυλισμό τους ώρα δύο φορές την ημέρα από μιάμιση ώρα περίπου κάθε φορά. Στο Κέντρο υπάρχει επίσης οργανωμένο και πλήρως εξοπλισμένο πολυιατρείο της Νομαρχίας Λέσβου το οποίο διαχειρίζεται η νοσηλεύτρια –και μέλος της ΜΚΟ «Ελληνική Ομάδα Διάσωσης»- κα Ζωή Λειβαδίτου.

Ένα πρόβλημα σε σχέση με τις συνθήκες κράτησης αποτελεί πάντως η έλλειψη τηλεφωνικής επικοινωνίας των αλλοδαπών με τους συγγενείς τους στις χώρες προέλευσης, καθώς ενώ υπάρχει καρτοτηλέφωνο, οι αλλοδαποί λόγω μεγάλων οικονομικών δυσχερειών δεν είναι σε θέση να αγοράσουν τις απαραίτητες τηλεκάρτες και η Νομαρχία δεν έχει μέχρι σήμερα μεριμνήσει για τη διανομή τηλεκαρτών σε αυτούς.

Σχετικά με το ζήτημα της κράτησης των υπό διοικητική απέλαση αλλοδαπών εξαιτίας της έλλειψης ρητής νομοθετικής πρόβλεψης για την αναγνώριση και την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους κατά τη διάρκεια της διοικητικής κράτησης ο Συνηγόρος του Πολίτη έχει και στο παρελθόν προτείνει την ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα σχετικά και με τις συνθήκες

κράτησής τους. Εννοείται, βέβαια, ότι οι αλλοδαποί αυτοί δεν πρέπει να εξομοιώνονται από άποψη μεταχείρισης με τους ποινικούς κρατούμενους, αλλά η εφαρμογή των διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα αποτελεί το minimum των εγγυήσεων για την εξασφάλιση και θεμελιωδών δικαιωμάτων των διοικητικών κρατούμενων και την άσκηση αυτών. Επιπλέον, λόγω του γεγονότος ότι η επιβαλλόμενη σε βάρος τους κράτηση αποτελεί διοικητικό μέτρο, και όχι ποινή στερητική της ελευθερίας, θα πρέπει τόσο οι περιορισμοί της προσωπικής ελευθερίας και κίνησης, που επιβάλλονται συνεπεία της διοικητικής κράτησης, όσο και οι συνθήκες κράτησης, να μην είναι τόσο επαχθείς και να μην εξομοιώνεται η διοικητική κράτησή τους με σωφρονιστικό εγκλεισμό.

Από τη συζήτηση εξάλλου με το Λιμενάρχη Λέσβου, ενημερωθήκαμε πως η δακτυλοσκόπηση και η παλαμοσκόπηση των περισυλλεγόντων από το Λιμενικό αλλοδαπών γίνεται στο Κεντρικό Λιμεναρχείο, από όπου αυτοί οδηγούνται αρχικά στην Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου, στη συνέχεια στο Γενικό Νοσοκομείο Λέσβου όπου υποβάλλονται στις απαραίτητες εξετάσεις και τελικά στο Κέντρο Κράτησης στην Παγανή.

Ανέφικτες απελάσεις – Χρόνος προσωρινής κράτησης

Όπως μας ενημέρωσαν από την Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου, ο κανόνας είναι η επιβολή διοικητικής απέλασης και κράτησης σε βάρος των παρανόμως εισερχομένων αλλοδαπών. Η απόφαση διοικητικής απέλασης συνοδεύεται συνήθως με απόφαση προσωρινής κράτησης των αλλοδαπών αυτών, η οποία έχει ήδη προηγηθεί μέχρι την έκδοση της απόφασης απέλασης. Κατόπιν συνεννόησης της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου με τη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Βορείου Αιγαίου, οι αλλοδαποί κρατούνται συνήθως 20 -30 ημέρες το πολύ, ακόμη και αν δεν έχουν υποβληθεί αντιρρήσεις κατά της κράτησής τους, και μετά την παρέλευση του χρόνου αυτού εφοδιάζονται με υπηρεσιακό σημείωμα προκειμένου να αναχωρήσουν οικειοθελώς από την χώρα εντός τριάντα (30) ημερών. Σημειώνεται δε ότι όλοι όσοι δηλώνουν Αφγανοί αφήνονται ελεύθεροι αυθημερόν ή την επόμενη ημέρα από τη σύλληψή τους. Στις περιπτώσεις δε στις οποίες έχει υποβληθεί από τους αλλοδαπούς αίτημα για χορήγηση σε αυτούς πολιτικού άσυλου στη χώρα, οι αιτούντες άσυλο εφοδιάζονται με ειδικό δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού (ροζ κάρτα). Η παραπάνω πρακτική, όπως μας ενημέρωσε ο υπεύθυνος του Κέντρου, χρονολογείται από δεκαμήνου περίπου, καθώς τα προηγούμενα χρόνια λόγω εξάντλησης του τριμήνου της κράτησης, παρατηρείτο ιδιαίτερα μεγάλος συνωστισμός αλλοδαπών στο Κέντρο.

Η συγκεκριμένη πρακτική της επιβολής διοικητικής απέλασης σε συνδυασμό με την προσωρινή κράτηση διαπιστώνεται ότι εφαρμόζεται κατ' αρχήν αδιακρίτως - πλην των περιπτώσεων των Αφγανών, όπως σημειώσαμε παραπάνω- από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές. Ενώ στην ισχύουσα νομοθεσία τόσο η απόφαση διοικητικής απέλασης, όσο και η απόφαση προσωρινής κράτησης ανήκουν στην διακριτική ευχέρεια των αστυνομικών αρχών για την επιβολή τους και μόνο όταν συντρέχουν στο πρόσωπο των παρανόμων αλλοδαπών συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι οποίες αξιολογούμενες μπορούν να αιτιολογήσουν την αναγκαιότητα της επιβολής των συγκεκριμένων διοικητικών μέτρων σε βάρος τους, διαπιστώνεται ότι οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν στη λήψη των μέτρων αυτών θεωρώντας ότι αποτελεί δέσμια αρμοδιότητά τους. Αναφορικά με το θέμα της προσωρινής κράτησης των υπό απέλαση αλλοδαπών πρέπει να διευκρινιστεί ότι από την κείμενη νομοθεσία προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής του διοικητικού μέτρου αυτού μόνο στις

περιπτώσεις, που ο υπό απέλαση αλλοδαπός είναι επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε διακινδύνευση μέχρι την εκτέλεση της απόφασης απέλασης και να διασφαλιστεί η εκτέλεση της απέλασης αυτής εντός του χρόνου, κατά τον οποίο είναι επιτρεπτή η κράτησή του.

Σύμφωνα με την ενημέρωση που είχαμε από τις αστυνομικές αρχές οι επιβληθείσες απελάσεις σε βάρος των αλλοδαπών δεν εκτελούνται είτε λόγω του γεγονότος ότι αυτές είναι ανέφικτες στην χώρα καταγωγής των αλλοδαπών, είτε εξαιτίας αδυναμίας εφοδιασμού αυτών με τα απαιτούμενα ταξιδιωτικά έγγραφα από τις αρμόδιες προξενικές αρχές των χωρών καταγωγής τους.

Ενημέρωση κρατουμένων - Πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου

Οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές μας διαβεβαίωσαν ότι οι αλλοδαποί ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους κατά τον χρόνο της σύλληψής τους, καθώς και για το δικαίωμά τους να υποβάλλουν αίτηση για την παροχή σε αυτούς πολιτικού ασύλου στη χώρα. Λάβαμε μάλιστα τη διαβεβαίωση πως η νοσηλεύτρια της Νομαρχίας, με την ιδιότητά της και ως μέλος της ΜΚΟ «Ελληνική Ομάδα Διάσωσης» ενημερώνει τους Αφγανούς κρατούμενους στη γλώσσα τους για τη δυνατότητα υποβολής αιτήματος ασύλου. Στο Κέντρο δεν υπάρχει δικηγόρος ή η δυνατότητα άμεσης νομικής συνδρομής, παρά μόνον κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος από συγκεκριμένο αλλοδαπό. Στην περίπτωση αυτή δίδεται στους αλλοδαπούς η δυνατότητα να επικοινωνήσουν με δικηγόρο μέσω του Δικηγορικού Συλλόγου Μυτιλήνης, χωρίς ωστόσο να υπάρχει κάποιος ειδικός κατάλογος μελών του ΔΣΜ που να ασχολούνται με τα ζητήματα ασύλου και γενικότερα προσφύγων. Ο μικρός σχετικά αριθμός αιτημάτων ασύλου στην περιοχή οφείλεται, όπως μας ενημέρωσαν, στην απροθυμία από την πλευρά των αλλοδαπών να υποβάλουν αίτημα στη χώρα μας, πιθανότατα επειδή προορισμός των περισσότερων είναι άλλες χώρες της Ε.Ε.

Από τις συνομιλίες, εξάλλου, που είχε ο συνεργάτης του Συνηγόρου του Πολίτη στο Κέντρο Κράτησης στην Παγανή, διαπιστώθηκε ότι στους αλλοδαπούς εκτός από ένα ενημερωτικό σημείωμα –το οποίο αναρτάται και σε ορισμένα εμφανή σημεία του Κέντρου- σχετικά με τα δικαιώματά τους κατά την κράτησή τους και τα διοικητικά ή ένδικα βοηθήματα που μπορούν να ασκήσουν κατά της απόφασης κράτησης και της επιβληθείσας σε βάρος τους απόφασης διοικητικής απέλασης, δεν έχουν κάποιου είδους έγγραφη ενημέρωση σχετικά με την διαδικασία ασύλου προκειμένου να διευκολυνθούν όσοι αλλοδαποί ενδιαφέρονται να υποβάλουν σχετική αίτηση. Θεωρούμε ότι στο σημείο αυτό υπάρχει ένα σοβαρό έλλειμμα ενημέρωσης, το οποίο δεν εξασφαλίζει την πρόσβαση των αλλοδαπών, οι οποίοι ενδιαφέρονται να αναγνωριστούν ως πολιτικοί πρόσφυγες στην διαδικασία ασύλου. Ένας αποτελεσματικός τρόπος αυτού, εκτός από την προφορική ενημέρωσή τους μέσω διερμηνέων και από τις αστυνομικές αρχές κατά την σύλληψή τους και την κράτησή τους, απαραίτητη κρίνεται η ύπαρξη ενός ενημερωτικού εντύπου, το οποίο θα περιέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για την διαδικασία ασύλου στην χώρα μας και την Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα.